

Tema: Danmark ud af vækstkrisen ”Det danske arbejdsmarked og det tabte forspring”

Highlights:

- Danmark har de seneste 20 år mistet forspringet på arbejdsmarkedet i forhold til vores nabolande.
- Sverige har i dag en højere erhvervsfrekvens end Danmark. For 20 år siden var det omvendt.
- Danskernes erhvervsfrekvens er faldet 1 pct.point fra 1995 til 2015. I samme periode steg erhvervsfrekvensen med hele 7 pct.point i Tyskland og 10,2 pct.point i Holland.
- Forklaringerne er:
 - a. Kvinder i vores nabolande har indhentet de danske kvinders forspring mht. at komme ud på arbejdsmarkedet.
 - b. Danske unge er i mindre grad på arbejdsmarkedet end før finanskrisen, hollandske og svenske unge i højere grad.
 - c. De ældres erhvervsfrekvens i vores nabolande har indhentet den danske.
 - d. De 25-54 årige danskeres erhvervsfrekvens er faldet med 2,8 procentpoint siden 2008.

Indhold

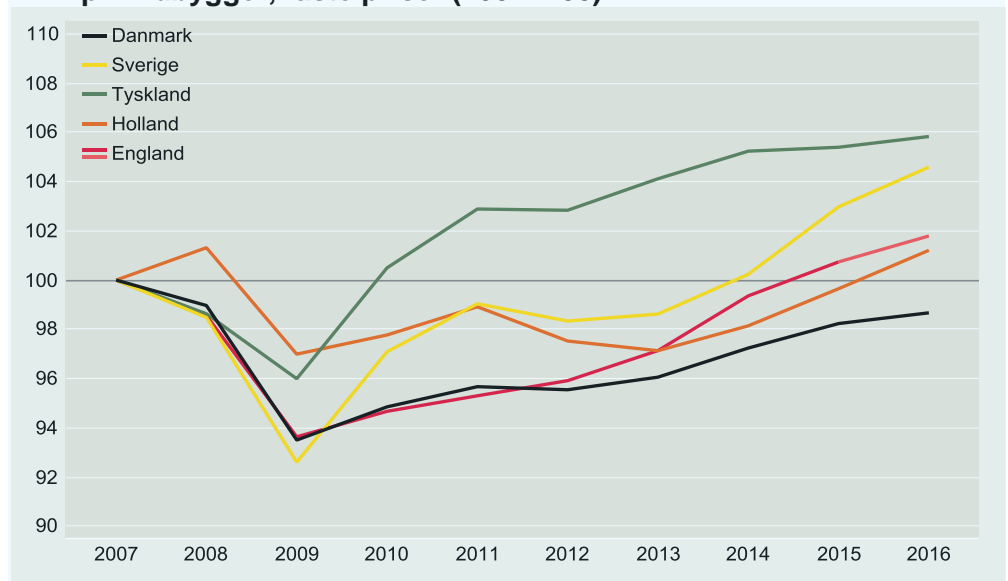
TEMA: DANMARK UD AF VÆKSTKRISEN	2
DET TABTE FORSPRING	2
UDENLANDSKE KVINDER ER MED, DE DANSKE MÆND ER HOPPET AF.....	3
DANSKE UNGE VÆLGER I STIGENDE GRAD STUDIERNE.....	4
ÆLDRE DANSKERES HØJE ERHVERVSFREKVENS ER BLEVET INDHENTET.....	5
DE MIDALDRENDES ERHVERVSFREKVENS FALDT EFTER KRISEN.....	6
KONKLUSION: DE ANDRE BLIVER BEDRE, MENS DANMARK STAGNERER.....	7

Tema: Danmark ud af vækstkrisen

Den seneste BNP-opgørelse fra Danmarks Statistik for fjerde kvartal 2016 understreger hvilken vækstkrise Danmark befinder sig i. Dansk BNP voksede blot 0,2 pct. i sidste kvartal af 2016 og BNP-væksten blev dermed på 1,2 pct. sidste år. Ser man på væksten i BNP per indbygger, så er det tydeligt, at Danmark er kommet mindre favorabelt ud af finanskrisen end mange andre lande.

Der er flere veje til at skabe plads til mere vækst i Danmark. En vej er at øge arbejdsudbuddet. I dette notat ses nærmere på udviklingen i erhvervsfrekvensen på det danske arbejdsmarked.

BNP pr. indbygger, faste priser (2007=100)

Kilde: Macrobond pba. Nationale statistikbureauer.

Det tabte forspring

Der var en tid hvor den danske arbejdsmarkedsmodel gav inspiration til resten af verden – der blev skelet til Danmark for at blive klogere. Danmark var nemlig svaret på, hvordan det tilsyneladende umulige kunne lade sig gøre på én gang: at have høje lønninger, lav ledighed, høje erhvervsfrekvenser, stor fleksibilitet osv.

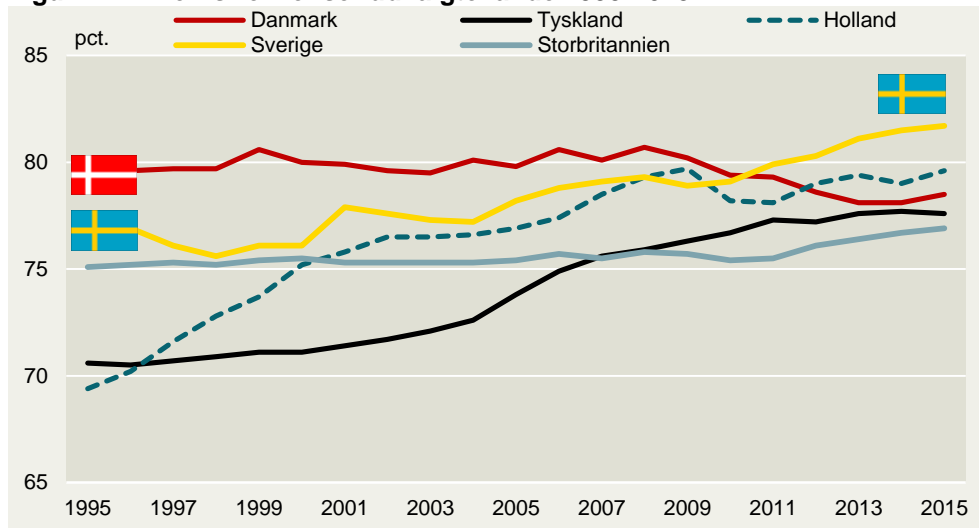
I dag er den danske arbejdsmarkedsmodel fortsat rimelig velfungerende, men udviklingen er tilsyneladende ikke fulgt med tiden. Nabolande som vi normalt sammenligner os med, har overhalet Danmark. Danmark er ikke længere "best in class".

De danske erhvervsfrekvenser er faldet fra 1995-2015, imens er de steget i vores nabolande

Faldende erhvervsfrekvenser¹

Historisk har Danmark været et af de lande, der har haft den største andel af befolkningen i den erhvervsaktive alder til rådighed for arbejdsmarkedet. Men den seneste opgørelse viser, at Danmark ikke længere ligger i top. I 1995 var 79,5 pct. af alle danskere mellem 15 og 64 år til rådighed på arbejdsmarkedet, det samme var 70,6 pct. af tyskerne og 76,9 pct. (1996) af svenskerne. Tyve år senere var erhvervsfrekvensen faldet til 78,5 pct. i Danmark, mens den til gengæld var steget til 77,6 pct. i Tyskland og 81,7 pct. i Sverige.

Figur 1: Erhvervsfrekvenser udvalgte lande 1995-2015

Kilde: Eurostat (lfsi_emp_a)

10,2 procentpoint flere hollændere var aktive på arbejdsmarkedet i 2015 end i 1995

Mens de fire øvrige lande alle har oplevet en stigning i de 15-64-åriges erhvervsfrekvens fra 1995 til 2015, har Danmark oplevet et mindre fald. Erhvervsfrekvensen er i løbet af de seneste 20 år steget med 1,8 procentpoint i Storbritannien, 4,8 procentpoint i Sverige, 7 procentpoint i Tyskland og 10,2 procentpoint i Holland, mens den i samme periode faldt med 1 procentpoint i Danmark.

Der er forskellige faktorer, der påvirker erhvervsfrekvensen; køn og alder er helt centrale. Det undersøges nærmere i de næste to afsnit.

Udenlandske kvinder er med, de danske mænd er hoppet af

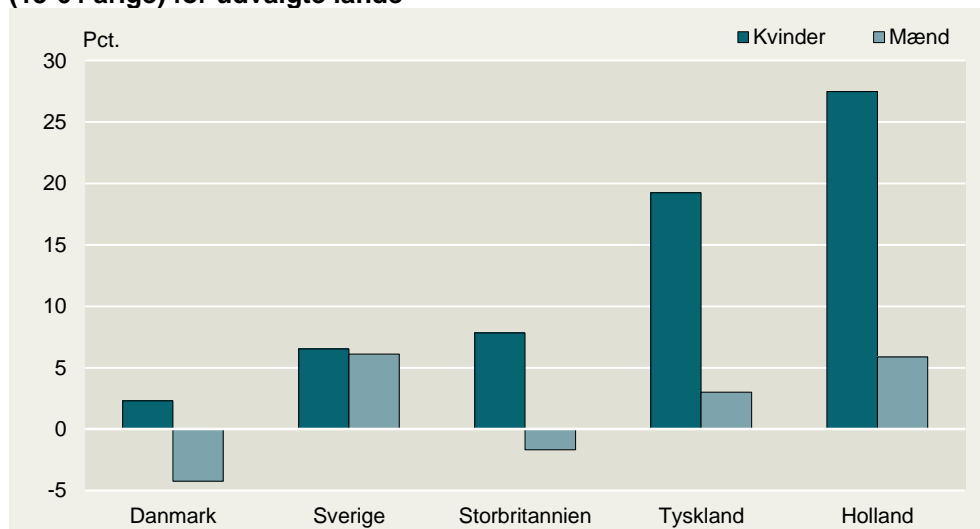
Kvinder i vores nabolande er i mindst lige så høj grad aktive på arbejdsmarkedet som danske kvinder

Kvinderne i alle de fem udvalgte lande har øget erhvervsfrekvensen de seneste 20 år. Erhvervsfrekvensen for kvinder i Danmark steg 2,3 pct. fra 1995 til 2015, mens den steg 6,5 pct. i Sverige, 7,8 pct. i Storbritannien, 19 pct. i Tyskland og hele 27 pct. i Holland.

Med undtagelse af Sverige afspejler dette først og fremmest et lavere udgangspunkt for de andre lande, som i løbet af perioden har indhentet Danmark. Særligt i Tyskland og Holland havde kvinder i begyndelsen af perioden lave erhvervsfrekvenser med henholdsvis 61,3 pct. og 58,6 pct. sammenlignet med danske kvinders 73,6 pct. i 1995.

¹ Erhvervsfrekvens angiver antal beskæftigede og arbejdsløse (arbejdsstyrken) som andel af en given befolkningsgruppe.

Figur 2: Ændringen i erhvervsfrekvenser i perioden 1995-2015, fordelt på køn (15-64 årige) for udvalgte lande

Kilde: Eurostat (lfsi_emp_a)

Anm: For Sverige er der tale om ændringen fra 1996, da der ikke er data tilgængeligt for 1995.

Danske mænds deltagelse på arbejdsmarkedet faldt 4,2 pct. fra 1995 til 2015.

For mænd har udviklingen været mindre markant, hvilket først og fremmest er udtryk for, at mænd i alle landene havde relativt høje erhvervsfrekvenser i begyndelsen af perioden. Erhvervsfrekvensen for mænd var lavere i 2015 end i 1995 i Danmark (-4,2 pct.) og Storbritannien (-1,6 pct.), mens den i Sverige, Tyskland og Holland steg fra 1995-2015. Den største stigning på ca. 6 pct. skete i Sverige og Holland.

I Danmark er faldet i erhvervsfrekvensen for mænd først og fremmest sket efter finanskrisen i 2008. Erhvervsfrekvensen for danske mænd er faldet fra 84,3 pct. i 2008 til 81,6 pct. i 2015. Ser man udelukkende på de fem udvalgte lande havde danske mænd i 1995 den absolut højeste erhvervsfrekvens, mens de i 2015 havde den laveste.

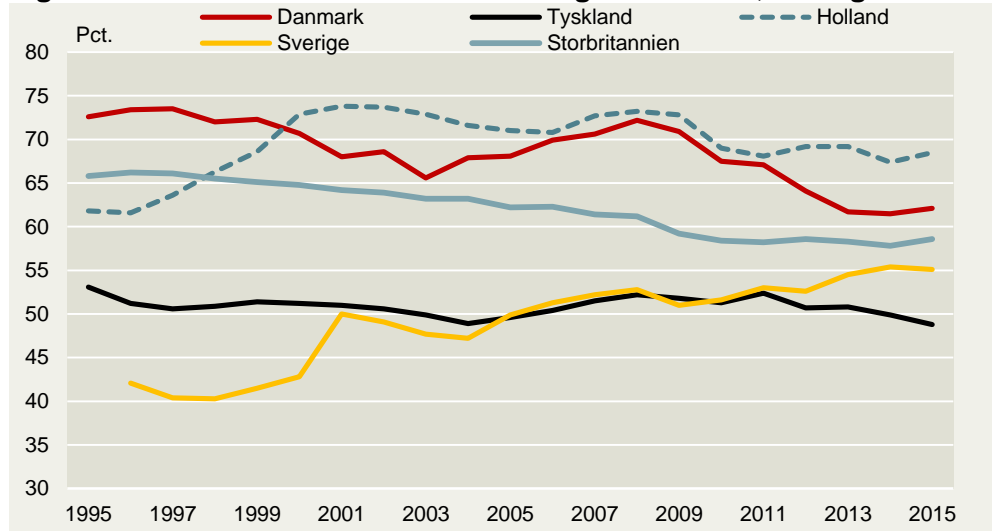
Ved at se på erhvervsfrekvenserne opdelt på køn ses, at en del af Danmarks tabte forspring skyldes at udenlandske kvinder nu arbejder i næsten lige så høj grad som danske kvinder, men også at en mindre andel af de danske mænd end for 20 år siden er i arbejdsstyrken.

Danske unge vælger i stigende grad studierne

Lavere erhvervsfrekvens for danske unge...

For de 15 til 24 årige er erhvervsfrekvensen for danske unge generelt høj, men over tid faldende. I højkonjunktoren op til finanskrisen steg antallet af unge på det danske arbejdsmarked, men fra 2008 ses et markant fald, som ikke ses i samme grad i de andre lande.

Figur 3: Erhvervsfrekvenser for 15-24 årige 1995-2015, udvalgte lande

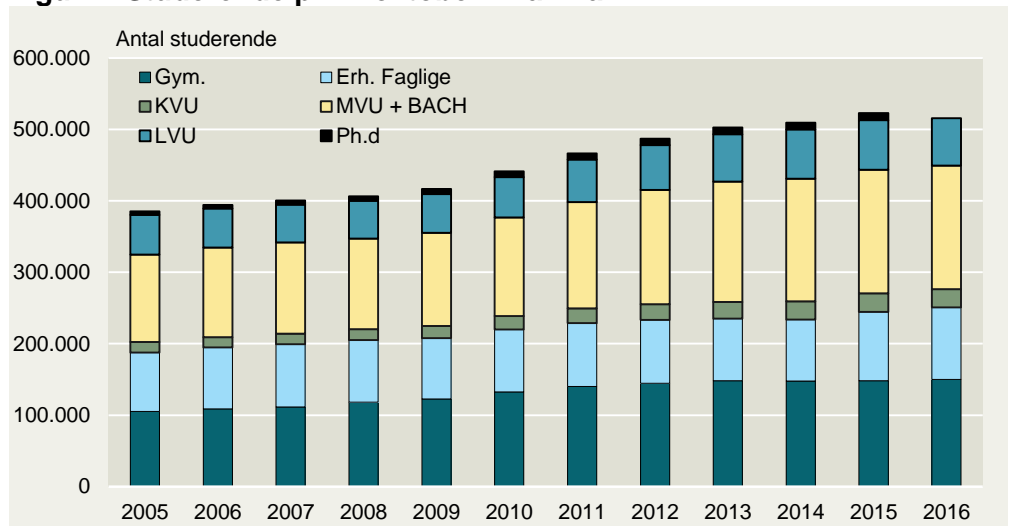

Kilde: Eurostat (lfsi_emp_a)

...fordi flere tager en uddannelse.

I årene efter finanskrisen vælger flere unge, at tage en uddannelse. Set i det lys, er det ikke ubetinget negativt at danske unges erhvervsfrekvens er faldet. Det er dog vigtigt, at de studerende i højere grad skeler til efterspørgselsbehovet i arbejdsmarkedet.

Figur 4: Studerende pr. 1. oktober i Danmark

Kilde: L&F pba www.statistikbanken.dk/UDDAKT10

Ældre danskeres høje erhvervsfrekvens er blevet indhentet

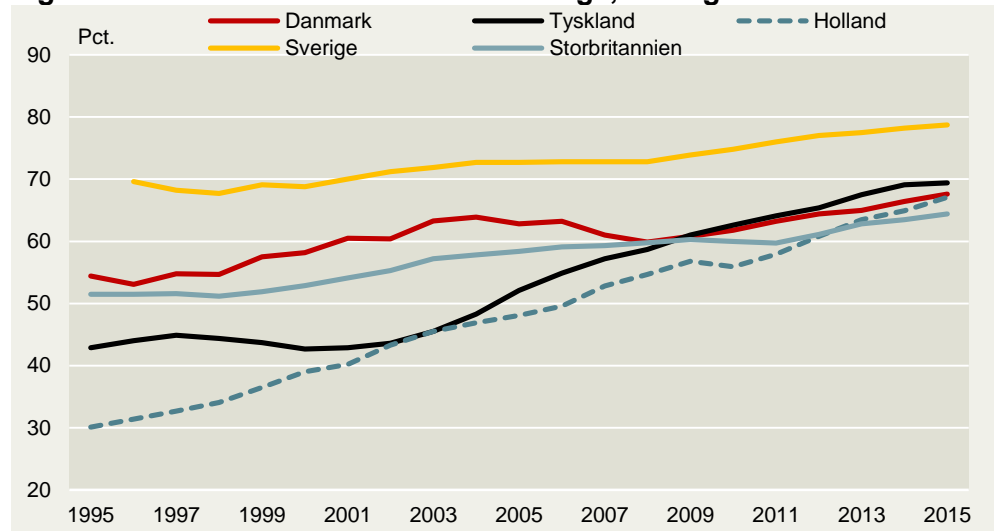
Stigende erhvervsfrekvens i alle lande...

En anden aldersgruppe som er særdeles relevant i forhold til den samlede erhvervsfrekvens er de ældre. På 20 år er erhvervsfrekvensen øget, ikke blot for landene nedenfor men for alle EU-landene, hvilket afspejler en stigende tilbagetrækningsalder.

De lande, som kommer fra et lavt udgangspunkt har øget deres erhvervsfrekvenser relativt hurtigere end de lande, som kommer fra et højere udgangspunkt. Tyskland har i løbet af de seneste 20 år indhentet og overhalet Danmark, hvilket ikke mindst skyldes de såkaldte Hartz-reformer

gennemført i 00'erne fra 2003 og frem². Hvor den danske erhvervsfrekvens for 55-64 årige i 1995 var 11,5 pct. point højere end den tyske, er billedet ændret i 2015, hvor den tyske erhvervsfrekvens nu er 1,8 pct. point højere end den danske.

Figur 5: Erhvervsfrekvenser for 55-64 årige, udvalgte lande

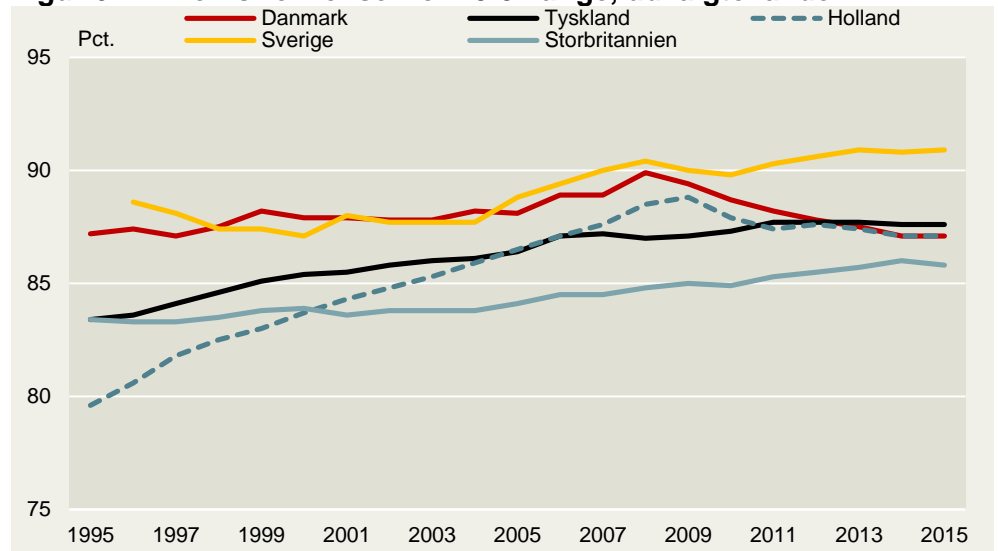

Kilde: Eurostat (lfsi_emp_a)

De midaldrendes erhvervsfrekvens faldt efter krisen

De to aldersgrupper vi har set på ovenfor repræsenterer 'enderne' af arbejdsmarkedet og indeholder færre erhvervsaktive end den store midtergruppe.

Figur 6: Erhvervsfrekvenser for 25-54 årige, udvalgte lande

Kilde: Eurostat (lfsi_emp_a)

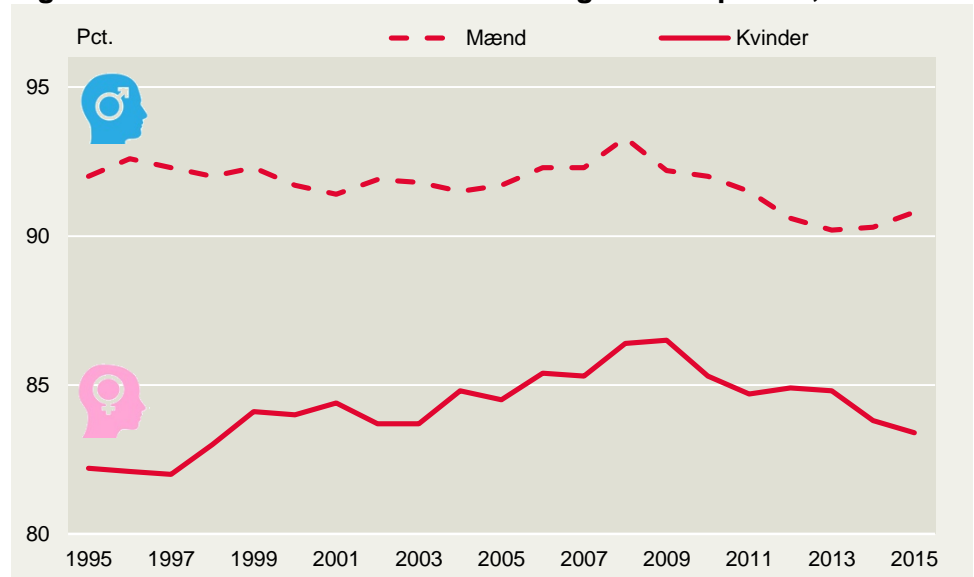
Den danske erhvervsfrekvens dykker for de 25-54 årige fra 90 pct. i 2008 til 87 pct. i 2015. Et lignende fald er ikke set i fx Sverige og Tyskland.

² (Peter) Hartz-komiteen, under ledelse af den tidligere personalechef for VW, blev indført i fire etaper. Et væsentligt overordnet element lå i, løbende, at afstemme udbud og efterspørgsel af arbejdskraft. Derved minimeres flaskehalse og forringet konkurrenceevne.

Faldet i erhvervsfrekvensen er størst for de 25-34 årige. Det kan i nogen grad skyldes at en stigende andel af de 25-34 årige, ligesom de 20-24 årige, har valgt at være under uddannelse. Erhvervsfrekvensen for de 35-44 årige og for de 45-54 årige er ligeledes faldet siden 2008 omend i mindre grad, hvilket næppe kan tilskrives større uddannelsesaktivitet. En del af forklaringen på det danske fald i erhvervsfrekvensen efter finanskrisen kan være, at flere har valgt at være under uddannelse, men da faldet også ses for de ældre grupper er det næppe hele forklaringen.

Hvor mændene siden 2013 har øget arbejdsmarkeds-tilknytningen har kvinderne endnu ikke knækket kurven, så erhvervsfrekvensen fortsat falder.

Figur 7: Erhvervsfrekvenser for 25-54 årige fordelt på køn, Danmark

Kilde: Eurostat (lfsi_emp_a)

Konklusion: De andre bliver bedre, mens Danmark stagnerer

Der er flere elementer, som hver for sig betyder, at det danske arbejdsmarked ikke længere skiller sig væsentligt ud fra vores nabolandes hvad angår graden af deltagelse.

1. For det første har kvinder, særligt i Tyskland og Holland øget deres deltagelse på arbejdsmarkedet markant siden 1995, mens den for danske kvinder er næsten uændret, og har dermed indhentet det forspring, som danske kvinder havde.
2. For det andet har unge i Sverige og Holland øget deres erhvervsfrekvenser de seneste 20 år, mens den er faldet i Tyskland og Storbritannien og mest i Danmark. Det skyldes blandt andet, at flere danske unge vælger at være under uddannelse.
3. For det tredje er erhvervsfrekvensen blandt ældre i Danmark steget langsommere end i Tyskland og Holland, og på omtrent samme niveau som i Sverige og Storbritannien.
4. For det fjerde er erhvervsfrekvensen blandt de 25-54 årige i Danmark efter finanskrisen faldet tilbage til 1995-niveauet, mens den i løbet af de 20 år har været stigende i særligt Holland og Tyskland, men også i Sverige og Holland.

Landbrug & Fødevarer

Axeltorv 3
1609 København V

T +45 3339 4000
F +45 3339 4141

E info@lf.dk
W www.lf.dk

Yderligere kontakt

Frank Øland
Finn Christensen

2012 3789 frha@lf.dk
3339 4029 fch@lf.dk